DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirkes arbeid med migrasjon, asylpolitikk og solidaritet

med mennesker på flukt

Ressursdokument fra Mellomkirkelig råd
Vedtatt 15.10.2021

Bakgrunn

Introduksjon

Ikke siden andre verdenskrig har flere mennesker vært tvunget på flukt enn de siste årene. UNHCR estimerer at antallet mennesker på flukt har passert 80 millioner (hvorav omtrent 45 millioner er internt fordrevne)[1]. Samtidig øker antallet migranter for hvert år. Ifølge International Organization for Migration (IOM) er det globale estimatet på omtrent 281 millioner internasjonale migranter i verden i 2020[2]. Dette tilsvarer 3,6 prosent av jordas befolkning.

Årene etter 2015 har blottlagt europeiske politikeres manglende evne til å ta ansvar og utvise lederskap. Situasjonen i Europa, som på mange måter kulminerte i 2015, kunne vært håndterbar med politisk vilje og samarbeid. Det som var en politisk krise i Europa, er i media og av politikere, gitt navnet «flyktningkrise».

I løpet av flere år har det skjedd et gradvis skifte når det gjelder en normalisering av mistenkeliggjørende og fiendtlig retorikk og politikk, rettet mot migranter og flyktninger. Fysiske stengsler er bygd i mange grenseområder (som f.eks. i Spania, Ungarn og Serbia) og avtaler med Tyrkia og nord-afrikanske land har bidratt til å stenge mennesker ute fra EUs yttergrenser. Konsekvensene er dramatiske. Og i januar 2021 advarte FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR, om at asylretten er under angrep langs EUs yttergrenser.

Nye migrasjonstrender vil etter all sannsynlighet utløses på grunn av varmere klima og sette EUs yttergrenser under et større press.[3] I tillegg til – men også som følge av – klimaendringene, vil kriger og uløste konflikter, økende ulikhet og sosial og økonomisk uro skape enda flere flyktninger. Dette vil sannsynligvis være en av de største globale utfordringene i årene som kommer, og vil følgelig også skape utfordringer for det norske samfunnet. Den norske kirke vil selvsagt bli berørt av dette i årene som kommer.

Den norske kirke har lenge vært engasjert i migrasjon, asylpolitikk og solidaritet med mennesker på flukt. Et sentralt kjennetegn på kirkens engasjement har vært knyttet til det som kan karakteriseres som *migranter i sårbare situasjoner*. Kirken har sagt ifra når deres grunnleggende rettigheter og verdighet er under press.

1 https://www.unhcr.org/globaltrends2018/
2 https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/
3 European Strategy and Policy Analysis System, «Global trends to 2030: Challenges and choices for Europe»

Den norske kirkes rolle og synspunkter er omdiskutert. Men kirkens kall er å være en stemme for dem som storsamfunnet ikke lytter til. Kirken skal også utfordre politikken og regelverket når dette leder til inhumane og urimelige løsninger. Kirken skal bidra til å løfte fram menneskeverdet til personer som befinner seg i en vanskelig livssituasjon, og kreve at de får sine grunnleggende menneskerettigheter ivaretatt. Gjestfrihet har vært et grunnleggende teologisk perspektiv i kirkens arbeid, i tillegg til at vi har vært opptatt av å understreke gjensidighetsperspektivet i relasjonen mellom migranter og ikke-migranter.

Mange av de utredninger og dokumenter kirken har kommet med opp gjennom årene på dette feltet – både i forbindelse med frivillig migrasjon og ufrivillig migrasjon eller flukt – er like aktuelle i dag som da de ble skrevet. Men det skjer også endringer som krever at kirken gjennomgår og revurderer sine egne prioriteringer. Vi må også stadig minne oss selv på at bak prinsipper, begreper og statistikker skjuler det seg alltid enkeltmennesker – søstre og brødre – som vi skylder å vie vår oppmerksomhet, omtanke og handlekraft.

Dokumentets hensikt og avgrensninger

Dette policydokumentet står i forlengelsen av tidligere kirkelige dokumenter og uttalelser. I det følgende redegjøres det for Den norske kirkes engasjement for medmennesker som frivillig eller ufrivillig krysser geografiske og politiske grenser. Teologiske og menneskerettslige perspektiver ses i relasjon til kirkens egen trosforståelse, diakoni og samfunnsrolle. Dokumentet redegjør videre for aktuelle utfordringer og dilemmaer, og til sist foreslås prioriterte områder for kirkens engasjement i dag og i årene framover.

Policydokumentet skal både gi bakgrunn for kirkens prioriteringer, men også være et ressursdokument for alle i kirken som engasjerer seg i arbeidet med migrasjon og asylpolitikk. Dokumentet er styrende for kirkens nasjonale engasjement, men vil også være nyttig for lokale menigheter og andre grupper. Dokumentet tar ikke for seg alle aspektene ved migrasjonsbegrepet, men fokus vil være på temaer hvor kirken ut fra sin rolleforståelse og kall har et spesielt ansvar. Et sentralt kjennetegn på utvalgte temaer er at det dreier seg om migranter i sårbare situasjoner, hvis grunnleggende rettigheter og verdighet er under press, og som har vanskeligheter med å bli hørt i møte med myndighetene, men også i den offentlige debatten.

Begrepsavklaringer

Migrasjons- og utlendingsfeltet er et komplekst saksområde. Innledningsvis er det derfor nødvendig med noen begrepsavklaringer.[4]

Grunnvilkårene for *flyktningstatus* er definert i FNs konvensjon om flyktningers stilling (Flyktningkonvensjonen). Flyktningkonvensjonen er inkorporert i norsk lovgivning, og vilkårene for å anerkjennes som flyktning følger av utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a. Av denne bestemmelsen følger det at en utlending skal anerkjennes som flyktning dersom personen har en «velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse.»

Anerkjennelse som flyktning innebærer kun en formell erklæring om at vedkommende er flyktning med de rettighetene som følger med en slik status. I Norge anerkjennes en utlending også som flyktning dersom personen er i «reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdigende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet,» jf. utlendingsloven § 28 første ledd bokstav b.

En *asylsøker* er en person som har flyktet fra sitt eget land, og som søker internasjonal beskyttelse (asyl) i et annet land. Frem til det avklares om en asylsøker kan anerkjennes som en flyktning, har vedkommende en rekke rettigheter. En asylsøker kan etter nærmere vilkår bl.a. innvilges arbeidstillatelse fram til asylsøknaden er avgjort, jf. utlendingsloven § 94. Norge står ikke fritt til å velge hvordan asylsøkere kan og skal behandles i løpet av søknadsfasen.

Når utfallet av asylsøknaden er endelig avgjort, regnes personen ikke lenger som asylsøker. Utfallet av asylsøknaden vil være en type oppholdstillatelse i landet (flyktningstatus eller opphold på humanitært grunnlag) eller avslag som medfører bortvisning (plikt til å forlate riket). Avslag på asylsøknaden får store konsekvenser. Den mest grunnleggende er at man mister retten til å oppholde seg i landet, og man mister også arbeidstillatelsen dersom man hadde det. Det følger av utlendingsloven § 38 at selv om en utlending ikke anerkjennes som flyktning, kan det likevel gis oppholdstillatelse «dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller utlendingen har særlig tilknytning til riket.»

Når det gjelder begrepsbruken knyttet til personer som oppholder seg uten oppholdstillatelse i Norge, er det ofte begrepene *lengeværende, papirløs, ureturnerbar* og *irregulære migranter* som brukes i den offentlige samtalen. Ingen av disse begrepene har en språklig eller rettslig definisjon, og tillegges ulik betydning. Ulik bruk av begrepene tydeliggjør også den subjektive opplevelsen til personer i denne gruppen. Det som er felles for disse begrepene, er at det dreier seg om utlendinger som ikke har lovlig opphold i Norge. Enhver person som ikke har lovlig opphold, har i utgangspunktet plikt til å reise tilbake til opphholds- eller hjemlandet. Man har følgelig svært begrensede rettigheter i Norge og risikerer til enhver tid å bli pågrepet og tvangsreturnert.

4 For videre lesning/ressurser, se blant annet: Flyktninghjelpens ordbok, EMN's Asylum and migration glossary, UDI regelverk, FNs flyktningkonvensjon, FNs retningslinjer for internt fordrevne, FNs høykommissær for flyktninger

Begrepet *ureturnerbar* brukes både om de som rent faktisk ikke kan returnere til hjemlandet sitt frivillig, om de som norske myndigheter ikke klarer å tvangsreturnere til hjemlandet, de som oppholder seg ulovlig og unndrar seg retur, og de som opplever at retur ikke er mulig, f.eks. av frykt for eget liv.

Grunnene til at personer oppholder seg i Norge uten lovlig oppholdstillatelse er mange og sammensatte. Migrasjons- og flyktningdebatten er til dels polarisert, og begrepsbruken gjenspeiler dette. Ingen begreper knyttet til denne gruppen mennesker kan anses som helt dekkende eller objektive. Den norske kirke vil imidlertid framholde at ingen mennesker er ulovlige, selv om man ikke har lovlig opphold.

I dokumentet benyttes begrepet *lengeværende uten oppholdstillatelse*, som av mange oppfattes som relativt objektivt. Det kan imidlertid være hensiktsmessig å se nærmere på begrepsbruken og vurdere å bruke ulike begrep for ulike formål og i ulike sammenhenger.

Kirkens engasjement fram til i dag

Gjennom Kirkens Nødhjelp og tilslutning til ACT-alliansen, gjennom LVF, og gjennom arbeidet til norske misjonsorganisasjoner har Den norske kirke bidratt med nødhjelp, utviklingsarbeid og «advocacy» verden over i lang tid.

Den norske kirkes engasjement i migrasjon, asylpolitikk og integrering i Norge fulgte i kjølvannet av at Norge åpnet for økt arbeidsinnvandring på 1970-tallet. Kirken var raskt på banen og har vært engasjert på feltet siden.

Kirken har særlig engasjert seg i spørsmål om konvertitter, barns rettigheter, kirkeasyl og om lengeværende uten oppholdstillatelses situasjon i Norge. Dette omfatter alt fra politisk påvirkning og holdningsskapende arbeid til det konkrete engasjementet på grasrota i de lokale menighetene. Bispemøtet, Mellomkirkelig råd, Kirkemøtet og Ungdommens kirkemøte har alle behandlet mer prinsipielle problemstillinger knyttet til migrasjon og kommet med mange uttalelser.[5]

De siste 20 årene har det utviklet seg et bredt nasjonalt samarbeid mellom ulike kirkelige aktører og fagmiljøer som i årevis har jobbet med migrasjonsproblematikk og lokal integrering; de kirkelige dialogsentrene, Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) og Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd, for å nevne noen. På asylfeltet har Den norske kirke ulike samarbeidsrelasjoner og deltar i det brede nettverkssamarbeidet av sivilsamfunnsaktører i nettverket Asylpolitisk forum. Mellomkirkelig råd og Bispemøtet har hatt jevnlig kontakt med utlendingsmyndighetene for å drøfte prinsipielle og praktiske sider ved feltet, iblant sammen med Norges Kristne Råd og representanter fra ulike tros- og livssynssamfunn, særlig muslimske.

5 https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/diakoni-og-samfunnsansvar/flyktninger-innvandring-og-integrering/

Spørsmål knyttet til migrasjon og migranter er blitt tatt opp som egne saker på tre kirkemøter:[6]

KM 6/05	Norsk asyl- og flyktningpolitikk
KM 11/06	Innvandring og integrering – Den norske kirkes rolle i et flerkulturelt samfunn
KM 7/09	Kristne innvandrere og menighetene i Norge

Kirkemøtet vedtar sjelden resolusjoner, men valgte å gjøre det i 2018 i forbindelse med flyktningkrisen. (KM 17/18: Vis gjestfrihet!)

I tillegg berørte kirkemøtesakene om misjon i 2012, menneskerettigheter i 2014 og religionsmøte og dialog i 2016 delvis tema knyttet til migrasjon og integrering.

Ressursdokumentet Når så vi deg fremmed og tok imot deg? ble utarbeidet til Kirkemøtet i 2005. Saken kom opp på grunn av et bredt kirkelig engasjement for asylsøkere og flyktninger, og fordi Bispemøtet hadde diskutert legitimiteten av dette engasjementet med Utlendingsnemnda året før.

Ressursdokumentet tydeliggjorde grunnlaget for kirkens engasjement for flyktninger og ga innspill til en ny drøfting av etiske sider ved norsk asyl- og flyktningpolitikk. Dokumentet utfordret menigheter og enkeltmedlemmer til økt innsats i integreringsarbeidet.

Mens Kirkemøtet i 2005 la vekt på politiske utfordringer knyttet til flyktninger og asylsøkere – mennesker på vei inn i landet – drøftet Kirkemøtet året etter spørsmålet om hvordan menneskene blir mottatt og behandlet når de er i landet. I saksdokumentet ble det gitt en kortfattet teologisk begrunnelse for kirkens engasjement som oppsummerte de viktigste poengene i *Når så vi deg fremmed og tok imot deg?* Hovedformålet med saken i 2006 var å drøfte og gi premisser for Den norske kirkes rolle i et stadig mer flerkulturelt og multietnisk samfunn, med fokus på hvordan kirken kan være et integrerende fellesskap, og hvordan den kan arbeide aktivt for integrering i samfunnet.

I 2009 sto saken *Kristne innvandrere og menighetene i Norge* på Kirkemøtets agenda. I likhet med saken fra 2006 handlet også denne om integrering, men med et smalere og mer spisset siktemål. Saken drøftet primært premisser for og spørsmål knyttet til kirkens samarbeid med og integrering av kristne innvandrere samt innvandrermenigheter og internasjonale menigheter.

6 Kirkemøtesakene finnes her: https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkemotet/kirkemotene-2003-/

I en analyse av Kirkemøtets vedtak oppsummeres migrasjonsteologien til Den norske kirke slik:

> Kirkemøtets diskusjoner går inn i en større internasjonal diskurs om teologi og migrasjon. For det første er immigrasjons- og rettferdighets-teologiske perspektiver og begrunnelser, som er svært sentrale i nyere migrasjonsteologi, også meget viktige i Kirkemøtets drøftinger. For det andre er gjestfrihet et tema som utfoldes på en måte som bidrar til å tenke gjensidighet og utveksling inn i relasjonen mellom migranter og ikke-migranter. For det tredje har vi sett at forholdet til kristne immigranter og immigrantmenigheter behandles som en økumenisk relasjon, samtidig som det også er spor av en mer misjonal innfallsvinkel.[7]

Kirkemøtet i 2020 skulle ha behandlet saken *Kristne migranter*, men på grunn av Covid-19-pandemien ble saken drøftet i Kirkerådet som i januar 2021 vedtok en Handlingsplan for arbeidet med kristne migranter.

Bispemøtet og Mellomkirkelig råd har kommet med flere relevante veiledninger og uttalelser.[8]

Ressursmateriell og økumenisk samarbeid

Engasjementet for flyktninger og asylsøkere har styrket det økumeniske samarbeidet i Norge, og sammen har man både utviklet ressursmateriell og stått fram med en samlet kirkelig stemme i offentligheten, ikke minst i debatter om konvertitter og ureturnerbare flyktninger. Dette er det politikkområdet hvor det har vært bredest kirkelig enighet, ikke bare i Norge men også i det internasjonale økumeniske samarbeidet.

Mellomkirkelig råd utarbeidet – i samarbeid med Norges Kristne Råd, Norsk Misjon i Øst, og NOAS – utredningen I god tro om asylsøkeres trosfrihet i 2009.

Videre ga et utvalg opprettet av Mellomkirkelig råd ut En betenkning om kirkeasyl i november 2014, som er et ressursdokument for menigheter som kommer i kontakt med kirkeasylanter.

Kirkerådet ga også ut ressursheftet Hva er en flyktning? i 2016, hvor det gis bakgrunn og veiledning i kirkens arbeid med å ønske mennesker på flukt velkommen inn i det norske samfunnet.

Engasjementet for trosfrihet og konvertitter ble fulgt oppe i en arbeidsgruppe med Mellomkirkelig råd, NOAS, Stefanusalliansen, Bispemøtet og Norges Kristne Råd, som blant annet munnet ut i rapporten Tro, håp og forfølgelse II, som kom ut i 2017.

---

7 Kari Storstein Haug: «Når så vi deg fremmed og tok imot deg?»: Migrasjon og teologi i Den norske kirke, side 220

8 Se blant annet: https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/diakoni-og-samfunnsansvar/flyktninger-innvandring-og-integrering/

Høsten 2017 gjennomførte Kirkerådet en større spørreundersøkelse blant norske menigheter om hvordan menighetene involverte seg i arbeidet med flyktninger. Det resulterte i rapporten Menigheten møter flyktninger. Rapport om Den norske kirkes lokale arbeid med flyktninger asylsøkere og migranter.

Høsten 2020 utformet Menneskerettighetsutvalget til Mellomkirkelig råd en utredning om lengeværende og retten til arbeid, som belyste de menneske-rettslige aspektene og utfordringene mennesker som lever uten lovlig opphold i Norge, lever under: Retten til arbeid for lengeværende uten lovlig opphold.

Disse ressursene er tilgjengelig på Kirken.no og etter hvert i ressursbanken.[9]

9 Ibid.

Det teologiske grunnlaget

Kirken og menneskerettighetene

I 1988 ble det igangsatt et utredningsarbeid om Den norske kirkes internasjonale menneskerettighetsengasjement som resulterte i dokumentet *For menneskelivets skyld. Den norske kirkes internasjonale menneskerettighetsengasjement.* Mellomkirkelig råd sluttet seg til utredningens innhold som bl.a. peker på at menneskerettighetsengasjementet systematisk-teologisk kan motiveres ut fra alle de tre trosartiklene: Menneskets verd som skapt i Guds bilde, troen på Jesus Kristus og kirkens kall og oppgave. Med årene har det blitt en «teologisk konsensus» om kirkens engasjement for menneskerettighetene.[10]

Utredningen Sett undertrykte fri fra Mellomkirkelig råd i 2013 sier det slik:

> I dagens lutherske teologi ligger vekten ikke så mye på å begrunne engasjementet for menneskerettighetene – det oppfattes som et selvsagt og sentralt anliggende for kirkene – men på å reflektere over hvordan kirkene best kan handle for å fremme og beskytte menneskerettighetene i en verden der det fortsatt finnes utallige ofre for vold, urettferdighet og krenkelser. (s. 32)

Men blant kirkens medlemmer er det ulike meninger om hva som skal vektlegges som kirkens hovedansvar, og om hvilke etiske og samfunnsmessige spørsmål den skal uttale seg om. Det er behov for vedvarende refleksjon om kirkens anvendelse av menneskerettighetene i sin «offentlige teologi». Ifølge Det lutherske verdensforbund må kirken:

> ... erkjenne og respektere at Guds herredømme også er virksomt i det verdslige regimentet, og den må være åpen for å erfare Guds nærvær også der. Rettigheter er et viktig rammeverk for å muliggjøre deltakelse i det offentlige rom. De bidrar med mekanismer som skal håndtere ulikhet og mangfold i befolkningen og sikre likhet for loven. Rettigheter er et viktig verktøy for å stille spørsmål ved diskursen om forholdet mellom majoritetsgrupper og minoritetsgrupper. De åpner for å påpeke urett. Kirken er kalt til å være pådriver og talerør for alle mennesker, fordi alle er skapt i Guds bilde. Derfor skal kirken understreke at de undertrykte, mest utsatte og fattige ikke er veldedighetsobjekter, men rettighetshavere. Kirken må forholde seg til og bruke de juridiske strukturene og opprettholde internasjonale menneskerettighetsstandarder.[11]

10 For en fremstilling av fremveksten av en slik «teologisk konsensus» om menneskerettighetene se for eksempel David Pfrimmer: «Human Rights as a Public Theology«, Faith and Human Rights: Voices from the Lutheran Communion (Documentation No. 51), eds. P.N. Prove & L. Smetters, Minneapolis: Lutheran University Press, 2006

11 Kirken i det offentlige rom, s.23, LVF, 2016

«Den fremmede» som uromoment

Hvem er migranten? Den fremmede eller den som er på flukt? Og hvorfor kan vi ikke reservasjonsløst ta imot mennesker på flukt og bidra til at den fremmede blir «en av oss»? Hvorfor er migrasjonsspørsmål og flyktningsituasjonen så prekær i store deler av verden?

Historikere, samfunnsvitere og psykologer peker på at skillet mellom «våre egne» (familie, gruppe, landsby, nasjon) og de som ikke tilhører fellesskapet – «de andre» – går som en rød tråd gjennom historien og gjenkjennes i de fleste kulturer. Å møte «de andre» med skepsis, uro og frykt er en allmennmenneskelig forsvarsmekanisme.

Den polske sosiologen Zygmunt Bauman har skrevet mye om sosiale dikotomier – motsetningspar – som mennesker bruker for å skape orden i en verden som kan fremstå kaotisk: venner eller fiender, nært eller fjernt, innenfor eller utenfor. I Baumans beskrivelser dukker en tredje kategori opp: den fremmede. Eller i vår sammenheng: migranten. Den fremmede befinner seg et sted «imellom», ifølge Bauman, og forstyrrer vår oppfatning av verden som inndelt i motsetningspar. Vår behandling av «den fremmede» er ofte det tydeligste uttrykket for menneskelig fremmedgjøring, sosial marginalisering og kulturell utestengelse. Den fremmede rokker ved den sosiale orden og oppfatning av trygghet.[12]

Bibeltekstene er heller ikke entydig i sin beskrivelse av den fremmede. I Det gamle testamentet er «den fremmede» knyttet til både fiendebilder, spørsmål om urenhet og moralsk forfall, men også til guddommelige gjester, særlig utsatte mennesker og personer som skal tas godt imot. Særlig kjent er beskrivelsen av «innflytteren, den farløse og enken» i 5 Mos 24, 21 og formaninger om hvordan innflyttere skal tas imot (3 Mos 19,33-34 og 5 Mos 10,17-19).

Heller ikke i Det nye testamentet er «den fremmede» en entydig størrelse. Men spørsmålet om hvem vi har ansvar for, og hvem som er vår neste, adresserer Jesus ofte i sin forkynnelse, for eksempel i Bergprekenen (Matt 5-7) og i den kompromissløse beretningen om den barmhjertige samaritan (Luk 10, 25-37), som svar på det retoriske spørsmålet: «Hvem er så min neste?» Mange av Jesu ord og handlinger er med på å forstyrre våre tradisjonelle inndelinger av verden. Han er på mange måter også «en fremmed» som bryter med menneskenes fast-låste, sosiale motsetninger.

12 Zygmunt Bauman: Modernity and Ambivalence, i Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity, Featherstone, Mike (red.), London 1990 (ss. 143-169).
Se også Niclas Månsson: "What it Means to Become a Stranger. The consequences of classification according to Zygmunt Bauman" i Voices From the Margins. School Experiences of Indigenous, Refugee and Migrant Children, Eva Alerby and Jill Brown (red.), Leiden, 2008.

Gjestfrihet og gjensidighet

Bibelens (særlig Det gamle testamentes) tvetydighet i møte med fremmede maner til forsiktig bruk av generelle utsagn om «bibelsk/kristen gjestfrihet» i offentlig debatt om hvor mange flyktninger vi bør ta imot. Men det må ikke hindre oss i å vektlegge at gjestfrihet er en kristen dyd. I sitt liv som omvandrende forkynner tok Jesus imot gjestfriheten han ble tilbudt og viste menneskene rundt ham at gjestfrihet kan besvares på mange – og av og til overraskende – måter.

Gjestfrihet vises i takknemlighet for de gaver Gud har gitt oss. Dem kan vi dele med våre medmennesker – og særlig med dem som ikke har fått del i alle gavene vi har fått. Men gjestfrihet overfor mennesker i en svak og utsatt posisjon kaller oss også til å se hvilken makt som ligger i muligheten til å utøve gjestfrihet. Ses gjestfriheten som ensidig – der noen ikke gis muligheten til selv å utvise gjestfrihet – ødelegges balansen mellom mennesker. Jesu forkynnelse i Bergprekenen er en viktig påminnelse på dette.

Fordi gjestfrihet står så sentralt i vår tradisjon, er det viktig å utforske og utfordre hva vi legger i begrepet. Hvordan utøver vi gjestfrihet i ulike sammenhenger og overfor forskjellige grupper av mennesker vi møter; vår nærmeste familie, naboer, asylsøkeren, venner, flyktningen som har fått opphold i landet, nye borgere av landet, osv.? Og i forlengelse av dette sentrale spørsmålet må vi spørre oss: tør vi være gjester hos de mest sårbare blant oss, og når opphører rollene som vert og gjest?

Migrasjon og retten til landet

Det finnes utallige bibelske historier om både tvungen og frivillig migrasjon. Grunnene er mange og sammensatte, slik de også er i dag; naturkatastrofer, utbytting, menneskehandel og slaveri, krig, sult, forfølgelse, misjonsreiser og som et resultat av ulike typer oppdrag fra Gud. Grunnfortellingen i Det gamle testamentet handler om israelittenes stadige migrasjoner og drømmen om å slå seg ned i et lovet land for godt. Samtidig er det et helt klart motiv – også i fortellingen om israelittenes lovede land – at alt land er Guds eiendom og at vi kun låner landet fra Gud (1 Mos 1,1; 3 Mos 25,23; 5 Mos 4,1; Salme 24,1; Jer 7,6-7; osv.):

> Ut fra skapelsesforståelsen er vi alle søsken på Guds jord. […] Kirken tror på én Gud som har skapt alt og gir liv. Jorda, naturen og de landområder der vi finner vårt livsgrunnlag, er Guds gave. Når flyktninger kommer til landet vårt, utfordres vi til å dele dette livsgrunnlaget i takknemlighet.[13]

I Det nye testamentet kan vi lese forskjellige fortellinger hvor Jesus på ulikt vis er migrant: Den grenseoverskridende migrasjon idet Gud blir menneske; spedbarnet Jesus som udokumentert flyktning i Egypt (Matt 2,13–1); og Jesu virke, som forkynner av Guds rike, på stadig vandring over grenser og uten fast bopel. Jesu liv og forkynnelse er forbilde for alle de nytestamentlige misjonsreiser – slik vi best kjenner det gjennom Paulus' misjonsreiser – og den påfølgende utbredelse av den kristne kirke.

13 Når så vi deg fremmed og tok imot deg?, s. 7-8

Inkarnasjon, makt og avmakt

Refleksjon om makt og avmakt er nært knyttet sammen med inkarnasjonstanken slik vi finner den uttrykt gjennom historien om Jesu liv: I Jesus ble Gud selv menneske. Gud gir avkall på sin makt, blottstiller seg, blir drevet på flukt som spedbarn og utfordrer i sitt virke våre forestillinger om hva som ligger til grunn for hvordan vi tenker om det enkelte menneske og om samfunnet som helhet:

> I Jesus har Gud erfart den smerte mennesker erfarer. Jesus møtte de utstøtte og sårbare med en kjærlighet som understreket deres verd og reiste dem opp til nytt liv. I den forfulgte og sårbare kommer Gud oss nær på en særskilt måte. Vi gjenkjenner vår egen sårbarhet og avhengighet, og som global, nasjonal og lokal kirke kalles vi til å vise konkret omsorg og respekt.[14]

Gud som blir menneske forteller oss betydningen av relasjoner i menneskers liv. Bak tallene, med mer enn 272 millioner mennesker som internasjonale migranter og 79,5 millioner mennesker som er tvunget på flukt, finnes det ansikter og enkeltskjebner som vi må løfte fram i vår egen og verdens bevissthet.[15]

Skapelsesteologiske forutsetninger

Ordene og begrepene som brukes på migrasjonsfeltet er ikke problemfrie. Språket som brukes er i stor grad hentet fra politiske, juridiske og forvaltningsmessige sammenhenger. Vi bruker dette språket også i dette dokumentet: flyktning, asylsøker, migrant, immigrant, udokumentert, internt fordrevet, fremmed, papirløs, osv. Slike språklige konstruksjoner står i fare for ensidig å vektlegge den omtaltes politiske status fremfor hans eller hennes menneskelige identitet og verdi.

I 1 Mos blir vi fortalt om betydningen av at menneskene er skapt i Guds bilde (1 Mos 1,26–27; 5,1–3. Se også 1 Kor 11,7). Ved å vektlegge mennesket som skapt i Guds bilde i samtalen om migrasjon, endres forutsetningen for vår måte å tenke om migrantene. De kommer nærmere oss som medmennesker, og som delaktige i Guds skaperverk:

> Slik er menneskets verd og ukrenkelighet ikke knyttet til etnisk, kulturell, religiøs eller nasjonal tilhørighet. Nasjonale og statlige myndigheter finner slik sin ytterste legitimitet i viljen og evnen til å verne om dette verdet, til å beskytte mennesker mot utnyttelse av deres sårbarhet.[16]

14 Når så vi deg fremmed og tok imot deg?, s. 8
15 https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf
https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html (Hentet: 23. mars 2021)
16 Når så vi deg fremmed og tok imot deg? s. 8

Oppsummering: teologisk respons på migrasjon og endring

Migranten er en påminnelse om det paradoksale i at den fattige og hjemløse ikke bare er en passiv mottager av våre storsinnede gaver og donasjoner, men en bærer av kjernen ved budskapet i evangeliet. Gjennom migranten møter vi Jesus ansikt til ansikt: den inkarnerte Gud, den udokumentert flyktning i Egypt og den omflakkende og grenseoverskridende forkynner av Guds rike. Migranten minner oss om at evangeliet kaller oss til å bryte ut av det konforme og trygge og ut i en verden som er risikofylt og sårbar. Migranten minner oss på at kirken er et fellesskap kalt til stadige oppbrudd og vandring mot Guds rike. I norsk kontekst ofte forbundet med fortellinger om og bilder av skip og sjøfart. Eller til de av våre minoriteter som for sin egen livsoppholdelse har vært avhengig av stadige forflytninger. Alt dette er et vanskelig budskap å formidle til våre kristne søstre og brødre – og til oss selv.

Som vi har vist i den teologiske gjennomgangen ovenfor, peker migrantens og flyktningens eksistens i verden på vårt kall til handling. Vi skal komme tilbake til mer om hvordan vi tolker dette kravet i Den norske kirkes handlinger i dag. Men grunnleggende ser vi at kirken må ta ansvar på følgende områder:

- Arbeide teologisk med migrasjon.
- Føre en troverdig, saksorientert og sober samtale om krevende og polariserende spørsmål.
- Utfordre alle former for fremmedhat, rasisme og polariserende språk – også hos oss selv – og skape steder for samtale om hvordan dette kan skje.
- Fremme et språk som viser menneskene bak tallene og kategoriene som omtaler migranter og flyktninger.
- Utfordre oss selv og samfunnet på forståelsen av trygghet knyttet til opprettholdelse av egne privilegier og egen velstand.
- Utfordre oss selv og samfunnet på forståelsen av trygghet i møte med «det og de fremmede».
- Utøve gjestfrihet – ikke som et resultat av storsinn og generøsitet – men i takknemlighet for de gaver Gud har delt med oss, og som Gud forventer at vi deler med vår neste.
- Utforske de roller vi er kalt til å bekle i møte med vår neste.
- Utøve maktkritikk – også når det er vi som er gjenstand for slik kritikk.
- Lytte til «den andres» fortellinger og erfaringer og tåle å være gjest i andres liv.

Kirken som en konstruktiv, kreativ og profetisk aktør

Skal kirken kunne være en konstruktiv, kreativ og profetisk aktør innen migrasjons- og flyktningfeltet, fordrer det både en bevissthet rundt kirken rolle og handlingsrom, men også at kirken ikke viker unna de til dels krevende dilemmaene og problemstillingene feltet reiser.

Kirkens ulike roller

I *Når så vi deg fremmed og tok imot deg* synliggjøres kirkens oppgave i møte med mennesker på flukt gjennom ulike roller:

Advokat: når vi blir kjent med enkeltmennesker og opplever at de ikke blir sett og hørt og møtes av mistillit og krenkelse av sitt menneskeverd.

Profet: ved å gjennomskue og avsløre urett og krenkelser, og peke på Guds rikes verdier, her og nå overfor de som har myndighet og makt.

Ekspert: med utgangspunkt i kirkens verdensomspennende nettverk og kompetanse og i samarbeid med andre organisasjoner med ekspertise, har kirken en særlig landkunnskap og innsikt i saker som gjelder religiøs forfølgelse.

Etisk samtalepartner: gjennom å tydeliggjøre etiske vurderinger og etiske dilemma knyttet til avgjørelser som er fundamentale for mennesker og samfunn, både i samtale med myndigheter og som del av det sivile samfunn nasjonalt og lokal.

Diakon og medvandrer: gjennom å våge møtet med den fremmede, velge å stå sammen med dem som lever i en utsatt livssituasjon, og utøve gjestfrihet ved å åpne rom i lokalsamfunnet for tilhørighet og bekreftelse.

Partner i religionsdialog: gjennom trygghet og åpenhet i møte med andres tro og livssyn i felles arbeid med spørsmål knyttet til identitet og integrasjon. Spesielt vil vi fremheve den dialog som skjer flere steder med muslimske trossamfunn. I en tid med økende frykt for muslimer – også i våre menigheter – er en slik dialog av stor betydning. Hvordan vi forholder oss til våre nye landsmenn påvirker vår holdning til de mennesker som søker asyl i landet.

Rollene gir en god indikasjon på kirkens mangfoldige engasjement som går lenger enn det som ligger til grunn for staters og transnasjonale konvensjoners regulering. Kirkens engasjement for mennesker som migrerer – det være seg frivillig eller ufrivillig – er ikke bundet til lovverk og konvensjoner alene. «Kristen etikk går langt ut over kravene menneskerettighetene stiller, og mange av spørsmålene som står sentralt i kristen etikk, kan ikke besvares bare gjennom å vise til bestemte menneskerettigheter», ifølge *Sett undertrykte fri!* [17]

17 «Sett undertrykte fri», s. 32

Kirkens stemme i det offentlige rom

Kirkens offentlige samfunnsengasjement er en respons på friheten vi har fått i Kristus til å elske og tjene vår neste. Spørsmålet er ikke hvorvidt kirken skal engasjere seg i den offentlige diskusjonen og politikken knyttet til migrasjons- og flyktningspørsmål, men hvordan og hva som bør og skal karakterisere et slikt engasjement.

Studieheftet «Kirken i det offentlige rom»,[18] utgitt av Det lutherske verdensforbund i 2016, gir en utførlig teologisk begrunnelse for kirkens offentlige engasjement og viser hvorledes kirken både må imøtegå urett og myndiggjøre mennesker. I sitt offentlige engasjement oppfordres kirken til å vektlegge flere forhold.

> Kirken skal lytte og se og fastholde betydningen av å lytte til forskjellige stemmer og erfaringer. Kirken må videre gi anerkjennelse til politikere, utlendingsforvaltningen, politiet og andre som arbeider med disse problemstillingene og dilemmaene. Kirken må vise forståelse for at dette kan være vanskelig, og ikke bare være en institusjon som kommer med en moralsk pekefinger.
>
> Kirken skal være frimodig. Men det betyr ikke å fyre løs med lettvinte løsninger. Kirken må også bryne seg på politiske årsakssammenhenger, vurdere kortsiktige og langsiktige konsekvenser og kost/nytte-analyser. Ikke fordi slike analyser skal være det endelige svaret slik som det er i politikken – kirken og politikken har forskjellige aspirasjoner – men fordi kirken må snakke sant, også om utfordringene og omkostningene av det den fremholder og fastholder.
>
> Kirken må også være frimodig som moralbærer og ikke akseptere dogmer som gjør jussen immun for moralsk kritikk, men fremholde at rettferdighet også er moral og empati. Samtidig må kirken være bevisst på ikke å gjøre moralen immun for juridisk og konstruktiv kritikk.
>
> Kirken skal være underveis. Dilemmaer og utfordringer i møte med flyktninger og migranter er ikke noe vi løser en gang for alle. Det er et stadig «uro-moment» som kirken må leve i. Og kirken må kunne være i bevegelse i spørsmålene som dukker opp, den må også stadig kunne ta det opp til vurdering. Kirken må samtidig fastholde det grunnleggende i møte med disse spørsmålene – at det dreier seg om medmenneskelighet og barmhjertighet. I flyktningen og migranten gjenkjenner vi Jesu historie. Og vi gjenkjenner vår kirkes kall til stadig å være på vandring, til å erkjenne at kirken lever et liv i eksil. Dette kan vi lese ut fra vår historie og fra vår globale samtidserfaring. Kirken har en profetisk oppgave som i særdeleshet knytter seg til dette feltet.
>
> Mange problemstillinger har heller ikke svar i den forstand at man kan peke på tiltak eller løsninger. Noen problemstillinger kan bare leves ut. Det er imidlertid ingen annen institusjon enn kirken som i troen på den korsfestede og oppstandne Kristus kan vise en frihetens vei i å elske og tjene sin neste.

18 Oppdatert versjon på engelsk utkom i 2021, og er tilgjengelig på LVFs sine nettsider

Rolleavklaring – nasjonalt, regionalt og lokalt engasjement

Den norske kirke består av 11 bispedømmer og i underkant av 1200 sokn. Forskjellige lokale kontekster vil medføre at kirkens arbeid med migrasjons-spørsmål vil variere, og det er derfor nødvendig operere med en differensiering på hvilket nivå i kirken som engasjerer seg når og på hvilken måte. Det er følgelig verken hensiktsmessig eller mulig at Den norske kirke framstår med en enhetlig stemme og et samlet engasjement.

Menigheter og bispedømmer engasjerer seg vanligvis i aktuelle lokale saker når problemer oppstår. Enkeltsaker, for eksempel knyttet til asylsøknader og konvertering, håndteres som regel lokalt. Mens rollen til de nasjonale organene (Kirkemøtet, Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Bispemøtet) er å utforme kirkens prinsipielle syn, komme med overordnede politiske uttalelser, forholde seg til nasjonale myndigheter og andre samarbeidspartnere på nasjonalt nivå og å utarbeide veiledninger og ressurser til bruk lokalt i kirken.

Problemstillinger knyttet til migrasjon vil i sin natur ha internasjonale koblinger, og derfor spiller Mellomkirkelig råd en viktig rolle, i og med at rådet har ansvar for Den norske kirkes internasjonale og økumeniske samarbeid. Det er et nært samarbeidet med Kirkens Nødhjelp og Norges Kristne Råd i samhandlingen med de internasjonale økumeniske organisasjonene. Den europeiske kirkelige migrasjonskommisjonen (CCME) er særlig viktig.

Aktuelle problemstillinger og refleksjoner

Problemstillinger

Arbeidet med migrasjons- og flyktningfeltet reiser en rekke problemstillinger eller dilemmaer, som for eksempel:

- Kirken har tradisjonelt tatt utgangspunkt i menneskeverdet og gitt en teologisk argumentasjon for at menneskelig verdighet og grunnleggende rettigheter går foran andre hensyn, for eksempel økonomiske eller sikkerhetspolitiske. Er dette begrunnet godt nok? Og er det en allmenngyldig konklusjon?
- Kirken har framhevet at migrasjon delvis er et uttrykk for global urettferdighet i fordelingen av goder, og at krig og urett er årsaken til at mange mennesker legger på flukt. Hva skal være kirkens respons på dette?
- Hvordan skal kirken forholde seg til spenningen mellom velferdsstaten og dens eksistensberettigelse og styrke i møte med mennesker som kommer, eller som ønsker å komme til Norge?
- Hva er den beste måten for kirken å hjelpe mennesker i nød på? Hvordan kan kirken adressere de grunnleggende årsakene til at mennesker flykter?
- Hvordan lever kirken i smerten ved politikkens nødvendige prioriteringer på dette feltet? Hvordan synliggjør kirken smerten som kan oppstå ved friksjon i samfunnsendringer, og når vi strever med å finne gode og rette måter å leve sammen på, på tvers av viktige verdiskiller og livsformer?

Det er ikke mulig å gi enkle svar på disse problemstillingene og dilemmaene, men i det følgende skisseres noen refleksjoner og momenter som kan være et bidrag for kirkens vei videre.

Konfliktløsningsorientert

Kirken må være med å definere hvor konflikter *egentlig* ligger og ikke nødvendigvis akseptere samfunnets eller medias definisjoner og konstruksjoner. Medielogikken nærer ofte konflikter og rigger motsetninger mellom ulike grupper – dette er mat for populisme og destruktiv identitetspolitikk. Kirken kan være med å løfte perspektivet på konflikter fra identitetskonflikter ved å gjenkjenne og avsløre retoriske fiendebilder, og ved å rette fokus på og spørre etter konfliktens underliggende årsaker (f.eks. skille mellom gode og onde krefter, fundamentalisme og demokrati, osv.). I tillegg kan den være med å peke på gudsrikes visjon om et samfunn preget av rettferdighet, fred og forsoning. En konflikt kan være en konstruktiv drivkraft i et definert fellesskap. Kirken må være med å bygge sterke institusjoner og fellesskap som kan legge til rette for uenighets-fellesskaps-samfunn.

Unngå forenkling og unødvendig politisering

Noen kristne vil svare bekreftende på at det i møte med menneskers nød kan være nødvendig å «ofre» velferdsstaten eller deler av den. Vern om menneskeverdet og ikke velferdsstaten er det viktigste. Men kirken bør likevel advare mot å sette disse tingene opp imot hverandre på en populistisk måte, slik vi ser tendenser til i norsk debatt. Kirken må peke på at det kan finnes ulike konkrete og politiske løsninger på de utfordringer migranter og flyktninger medfører for det norske samfunnet. Kanskje er svaret å åpne grensene mer, kanskje er det å øke bistanden til nærområdene? Sannsynligvis er det begge deler. Kirken må uansett være ærlig om konsekvensene av de forslag til løsninger den løfter fram. Skal Norge ta imot flere flyktninger? Da er sannsynligvis én konsekvens av dette økt ulikhet og flere fattige i Norge. Hva gjør kirken i så fall med dette? Hvordan er dette forenlig med kampen for rettferdighet og solidaritet, som vel nettopp er velferdsstatens begrunnelse? Skal Norge prioritere økt bistand i nærområdene for å få «mer valuta for pengene»? Da må kirken tale tydelig om hva det i så fall gjør med oss som mennesker og samfunn å isolere oss fra «den andre».

Rollebevissthet

Når kirken uttaler seg i samfunnsspørsmål, uttaler den seg ikke på vegne av Gud, men på vegne av et fellesskap av mennesker som tror på Gud. Hvordan påvirkes den aktuelle situasjonen eller utfordringen av at dette fellesskapet tror på Gud? Hvis tro ikke spiller noen rolle kan det stilles spørsmål ved om det er behov for at kirken skal si noe om den aktuelle saken. Hva slags mandat har kirken inn mot det politiske liv? Den tradisjonelle lutherske oppfatningen er, kort sagt, at kirken skal være en moralsk veileder i samfunnet. Kirken må ta definisjonsmakten på «kristne verdier» og har kall til å si ifra når disse ikke ivaretas. Vel vitende om at dette skjer i et flerkulturelt samfunn hvor vi respekterer ulike tros- og livssynssamfunn, skal kirken både bygge opp om gode fellesverdier, men også frimodig hevde kristendommens særlige verdier når vi mener de er til det beste for mennesker.

Prioriteringer

De grunnleggende årsakene til migrasjon er svært komplekse og vil ikke løses i uoverskuelig framtid. Snarere tvert imot, den globale utviklingen, med akselererende klimakrise, mer fattigdom og økende forskjeller, vil heller føre flere mennesker ut på flukt i søken etter bedre livsvilkår og trygghet. Den norske kirkes engasjement har både et teologisk og et menneskerettslig utgangspunkt for å prioritere å støtte de mest sårbare. I solidaritet skal kirken løfte fram deres stemmer og kjempe for at deres grunnleggende menneskeverd og rettigheter sikres. Kirkenes verdensråd forteller oss hvem det dreier seg om; «Migration thus is a justice issue. Women, children and undocumented workers are the most vulnerable among the migrants in all contexts».[19]

Med dette som basis vil kirken prioritere følgende i sitt arbeid i årene framover (ikke prioritert rekkefølge):

- **Lengeværende personer** uten lovlig opphold i Norge er et tema som Den norske kirke kontinuerlig er i berøring med, enten gjennom lokalt engasjement for situasjonen til mennesker i lokalsamfunnet og i menighetene, men også nasjonalt gjennom politisk påvirkningsarbeid. Kirken skal fortsette å arbeide for å styrke rettighetene og livsvilkårene til lengeværende, særlig når det gjelder muligheter for å ta arbeid, for å ha et tilstrekkelig godt helsetilbud og for å finne løsninger når det gjelder oppholdsstatus (f.eks. regulariseringsordninger).
- **Konvertittsaker:** Retten til å skifte tro, eller velge bort tro, er en fundamental og ufravikelig rett. Den reguleres av menneskerettighetene og av internasjonale konvensjoner som de fleste land slutter seg til. Frihet til å velge ligger sentralt i kirkens tro. I dette ligger også et kall til å arbeide for tros- og livssynsfrihet for alle. I møte med særlig kristne konvertitter i norske menigheter har rettssikkerheten til denne gruppen mennesker opp mot det norske asylsystemet blitt et tema Den norske kirke aktivt har arbeidet med.20 Ennå gjenstår det arbeid for å styrke saksbehandlingen i konvertittsaker, for at konvertitter skal få en rettssikker vurdering av sine saker.
- **Kirkeasyl**: Omsorgen for flyktninger og asylsøkere er noe som opptar mange mennesker og instanser i kirkene i Norge. Menighetene møter enkeltmennesker og familier som har flyktet fra sine hjemland, og som ber om hjelp, omsorg og beskyttelse. I 1993 oppsto de første kirkeasylene i Norge, og siden da har flere menigheter og kirker møtt mennesker som har bedt om kirkens hjelp og beskyttelse. Kirkeasyl er ikke en ordning kirken har innført, men oppstår når en person ikke vil forlate kirkerommet og på den måten ber om vern. Menighetene skjuler ingen i kirkene, men fører en konsekvent åpen linje overfor politiet.

19 https://www.oikoumene.org/resources/documents/wcc-consultation-on-mission-and-ecclesiology-of-the-migrant-churches
20 Se bl.a. også https://kristenkonvertitt.no/

Bispemøtet kom med en prinsipputtalelse om kirkeasyl i 1993, og Mellomkirkelig råd vedtok i 1998 en veiledning til menighetene om kirkeasyl på bakgrunn av rapporten «Kirkeasyl: Erfaringer, dilemmaer og veien videre». I 2014 reviderte et utvalg for MKR anbefalingene fra 98-rapporten, og dette arbeidet ble til rapporten «En betenkning om kirkeasyl», som redegjorde for de praktiske og prinsipielle vurderingene og hensynene kirkene møter når det kommer til kirkeasylanter.

- **Fremmedfrykt og rasisme:** Den norske kirke skal være en tydelig stemme mot alle former for fremmedfrykt og rasisme. Uavhengig av hvilken vei den politiske vinden blåser, understreker kirken den helt grunnleggende sannheten om at alle mennesker – flyktninger og migranter, regulære eller irregulære, uavhengig av etnisitet, hudfarge eller religion – er skapt i Guds bilde med et ukrenkelig menneskeverd. Å fremheve nasjonalitet eller de nasjonale grensene over denne anerkjennelsen er en form for avgudsdyrkelse.

- **Fattige tilreisende**: I etterkant av utvidelsene i EU i 2004 har Norge sett en enorm økning i arbeidsinnvandring, særlig fra Øst-Europa. I kjølvannet av dette har det også vært en økning i antall fattige tilreisende EØS-borgere som har «strandet» i møte med norsk arbeidsliv. Disse menneske, synligst til stede i det offentlige rom som tiggere, viser med all tydelighet de økende forskjellene og urettferdigheten i Europa.

- **Menneskehandel, utnyttelse i arbeidsliv og seksuell utnyttelse:** De siste 20 årene har menneskehandel som fenomen fått økt oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Den sårbare situasjonen som flyktninger og migranter befinner seg i, gjør dem særlig utsatt for utnyttelse i arbeidslivet og for seksuell utnyttelse. Den teknologiske utviklingen har også ført til at vi stadig ser nye former for utnyttelse. Den norske kirke sammen med Norges Kristne Råd satte fokus på temaet gjennom å arbeide for en åpenhets- og menneskerettighetslov for næringslivet og gjennom den årlige kampanjen *Global uke*.

- **Motarbeide usunn nasjonalisme og populisme:** Økt globalisering, migrasjonstrender og flyktningkriser har ført til et Europa i rask endring. Kirkene i Norge og Europa har vist et sterkt engasjement for å ta imot flyktninger på en verdig måte, og kirkeledere har bl.a. engasjert seg politisk for å forsvare flyktningers menneskeverd. Samtidig har det vært framvekst av en populisme som mistenkeliggjør migranter og flyktninger, og som medvirker til en normalisering av ekstreme standpunkt. På en lettvint måte unngår slike stemmer å adressere de komplekse og krevende årsakssammenhengene til migrasjonstrender og kriser som har ført til at mennesker flykter eller søker mot et bedre liv i et annet land eller på et annet kontinent.

  Den norske kirke skal være en tydelig stemme for å bringe samtalene knyttet til disse temaene over i et annet spor, være med å gi rom for krevende samtaler, og være med å gi en annen visjon for hvordan kirken og samfunnet skal møte mennesker som flykter, og mennesker som lever i frykt.

Kirken har også et spesielt ansvar for å adressere den populismen som misbruker kristen symbolikk, og forkler annen ideologi og politikk bak begreper som «kristne verdier». En slik populisme søker enkle løsninger og bygger murer mellom mennesker under skinn av å skape trygghet. Kirken tilbyr ingen lettvinte løsninger, men en forpliktende og ansvarsfull vei ut av frykten for det fremmede og ukjente.